

Kakvi su uvjeti studiranja u Hrvatskoj

1. Kakvi su po vašem mišljenju uvjeti studiranja u Hrvatskoj?			
Odgovori (N=405)		N	%
LOŠI		101	24,9
DOBRI		135	33,3
ODLIČNI		12	3
NE ZNAM		157	38,8

2. Smatrate li da se je lakše zaposliti se sa stranom ili "domaćom" diplomom?			
Odgovori (N=405)		N	%
STRANOM		68	16,8
"DOMAĆOM"		96	23,7
SVEJEDNO JE		69	17
NE ZNAM		172	42,5

3. Što je po vašem mišljenju presudno za upis na željeni fakultet?			
Odgovori (N=405)		N	%
pohađanje edukacijskih tečajeva za razvoj određenih znanja i vještina		119	29,4
upis na programe učenja stranih jezika u inozemstvu		42	10,3
posudbu knjiga, referentne literature te hrvatskih i stranih časopisa		51	12,6
pristup računalima za potrebe edukacije		193	47,7

4. Kako ocjenjujete praksu za vrijeme studiranja na hrvatskim fakultetima?			
Odgovori (N=405)		N	%
Dobrom		55	13,6
Lošom		67	16,5
Uopće je nema		60	14,8
Ne znam		223	55,1

5. Po vašem mišljenju, koliko su profesori motivirani za rad sa studentima?			
Odgovori (N=405)		N	%
JAKO		37	9,1
MALO		177	43,7
NE ZNAM		191	47,2

hendal

Istraživanje je provedeno od 07. do 12. prosinca na uzorku od 405 ispitanika.

Mi i Oni - Razlike između hrvatskog i svjetskog visokog obrazovanja

58 Ulaganjem u znanost i obrazovanje do uspjeha

Prof. dr. sc. Branko Grisogono uspoređuje stanje na hrvatskim fakultetima u odnosu na inozemne

60 Fakulteti u Hrvatskoj 'proizvode' pametne studente

Studentica Valentina Radić podijelila je s našim čitateljima iskustva o stranim fakultetima

61 Bolji uvjeti studiranja na Zapadu

Ratka Jurković, studentica na Master of Studies programu iz Orijentalnih studija na Oxfordu priča kako je studirati na Zapadu

62 Hrvatski studenti su opušteniji

Studentica Ana-Marija Cigić govori o hrvatskim i inozemnim uvjetima studiranja

Vedrana Mikez, dipl. novinarka

Hrvatska je opće poznata kao zemlja koja ima izuzetno kvalitetne, visokoobrazovane, kadrove. Njihovu vrijednost potvrđuju konkretni, statistički podatci koji, nažalost, ne idu u prilog ovoj zemlji niti njezinoj strategiji čuvanja i "iskorištavanja" znanja mladih i ambicioznih ljudi.

Prema zadnjim pokazateljima stopa migracije iz Hrvatske, poznata pod imenom "Odljev mozгова" iznosi 29,4%. Time se naša zemlja nalazi na vrhu top ljestvice zemalja među kojima dominiraju pacifičke, karijske i afričke zemlje te Slovačka, Srbija i Poljska.

Osim spomenutog problema, mladi ljudi često odlaze van Hrvatske studirati, gdje na kraju i ostaju u nadi za boljim životom.

PS Možete li nam usporediti odnose između profesora (predavača) i studenata na fakultetima u Hrvatskoj i u inozemstvu?

— Odnosi između profesora i studenata u SAD-u i Skandinaviji puno su jednostavniji nego ovdje. Tamo profesor ne stiče respekt iza napisanih vlastitih titula, nego redovitim dokazivanjem, znanjem, profesionalnošću i općim pristupom. Naravno da ima izuzetaka, ovo je prosjek uz umjerene devijacije. Iskorištavanje studenata od strane profesora je uvelike izbjegnuto kroz sustavne visoke vrijednosti (od financija do anketa, itd.).

PS Kakav je nastavni plan na stranim fakultetima?

— Plan je sličan našim planovima, nerijetko i manji; u prosjeku se pomno prati i izvodi. Na većini odsjeka PMF-a u Zagrebu to je također na solidnoj visini. Naime, u tzv. tvrdim prirodnim znanostima se zna što je potrebno znati (od matematike pa na dalje k detaljima pojedinih struka) i pravila su jasna. Ispitni rokovi su, također, slično kao i na PMF-u Zagrebu. Moraju se znati dovoljno unaprijed, bar jednu godinu.

PS Kakva je uloga studentske udruge, zborova i studentske referade vani u odnosu na naše fakultete?

— Postoji i čini mi se da je u razvijenijim formama, ali nisam značajno sudjelovao u tome jer sam otišao u inozemstvo s 29 godina na doktorat. Napomenuo bih

Prof. dr. sc. Branko Grisogono uspoređuje stanje na hrvatskim fakultetima u odnosu na inozemne

Ulaganjem u znanost i obrazovanje do uspjeha

Kakvi su zapravo uvjeti studiranja u Hrvatskoj i koliko oni utječu na migracijske odluke mladih ljudi, ali i na samu motivaciju za budući rad i stvaranje? Odgovor na to pitanje Poslovni savjetnik je potražio među studentima, ali i profesorima koji imaju domaća i strana sveučilišna iskustava.

Trebalo bi uvjeriti najvišu vlast Hrvatske da je ulaganje u znanje najbolje što još mogu pokušati učiniti ako žele činiti dobro kao što govore.

Prof. dr. sc. Branko Grisogono na hrvatskim fakultetima predaje od 1998. godine, poslijediplomsku nastavu iz "Odabrana poglavlja atmosfere turbulencije i difuzije". Danas je redovni profesor na PMF-u u Zagrebu, a na istom tom fakultetu predaje, kao izvanredni profesor, još od 2003. godine. Na stranim fakultetima profesor Grisogono predaje od 1996. godine, a kao važnije lokacije naveo nam je Uppsala, Stockholm, Esrange – Kiruna te jedan tečaj 2002. godine u Nigeriji.

jedan primjer; studenti geoznanosti (a najvjerojatnije i u drugim znanostima) mogu sami nametnuti zamjenu predavača koji se sustavno pokazao neadekvatnim (recimo

kroz 2-3 god.). To je ovdje gotovo nezamislivo i to je kod nas loše, npr. naše su studentske ankete skoro besmislene jer nisu javne i nema konzekvenci – ispunjavaju se

Odgov je vjerojatno najskuplja, ali i najbolja i najdugoročnija investicija svake pametne zemlje. Uostalom, pogledajte koje su zemlje najviše napredovale u Europi i svijetu tokom zadnjih 15-tak godina – to su sve do jedne zemlje koje su puno uložile u obrazovanje svojih mladih ljudi (npr. Finska, Škotska, Portugal, J. Koreja, itd.).

radi birokrata, da se popune “još neke tablice”. To kompromitira moral predavača i studenata. Naime, mi smo svi umorni od nedostataka povratnih konstruktivnih informacija i nepostojanja efektivne demokracije.

Postoje li na stranim fakultetima neki konkretni poticaji studenata kojima bi isti bolje i uspješnije sudjelovali u nastavi?

— Takvi poticaji u Skandinaviji postoje od direktnog i solidnog financiranja studenata izvrsnim kreditima pa na dalje. Studenti su sami puno svjesniji i zahtjevniji tamo jer im i npr. osobne financije ovise o tome (stipendije, krediti). Ovdje u Hrvatskoj su studenti/ce stavljeni u višestruko neravnopravan i nesamostalan položaj. Dijelom je to tako zbog povijesno-socijalnih karakteristika našeg podeblja.

Koliko je u inozemstvu važna diploma za daljnju karijeru?

— Uvjetno je diploma jako važna, ali važno je i da je mladi čovjek naučio dugoročne osnove svojeg budućeg posla za koji se obrazovao.

Često se u Hrvatskoj žalimo na opremljenost fakulteta. Kakva je situacija u svijetu?

— Općenito je puno bolja u Europi i SAD-u nego tu. Kod nas se obrazovanje postupno spušta i to se jako dobro vidi na neopremljenosti fakulteta, prastarim uređajima u laboratorijima itd. Bolje su opremljene škole i fakulteti koji su sposobni u lobiranju pri Ministarstvu i eventualno nekim drugim ekonomskim lobijima (npr. građevinarima, itd.). Postoji nekoliko lijepih izuzetaka, ali prosjek kod nas je slab.

Kako se sustav odnosi prema profesoru u Hrvatskoj, a kako u inozemstvu?

— U spomenutim zemljama je bolji taj odnos nego u Hrvatskoj u barem dvije osnovne komponente. U prosjeku profesori u inozemstvu imaju veću plaću obzirom na nacionalni prosjek plaća. Drugo, manje su prisiljeni sastančiti i manje popunjavaju tablice nego tu. Jednostavno, profesori u spomenutim, dakle uvjetno “dobrim zemljama” imaju bar malo više vremena za znanstveno istraživanje, usavršavanje i izvođenje nastave.

U više od pola Europe, akademski obrazovani ljudi su nadprosječno plaćeni i cijenjeni. U Hrvatskoj je biti akademski obrazovan nerijetko kazna za nespretnost i nesnalažljivost, a to je tako daleko od stvarne i široke istine.

Za sve one kojima je potrebna pomoć u pokretanju vlastite poslovne djelatnosti i za one koji je žele proširiti!

CD-ROM
POSLOVNI PLAN
KORAK PO KORAK

Verlag Dashofer d.o.o., za izdavačku djelatnost
Šubićeva 16/III, 10000 Zagreb
Tel.: 01/4655 107
FAX: 01/4655 108 www.dashofer.hr

Na koji se način profesori potiču na rad?

— Može se odnositi na takmičenje u dobivanju znanstvenih projekata, međunarodno usavršavanje, pisanje knjiga ili sl., stanovanje, kredite, dodjeljivanje sposobnije te obrazovanije tajnice.

Što možete reći o autoritetu profesora nad studentima?

— U prosjeku je tih, indirektan i uglavnom nenametljiv. Drugim riječima, balansiran je i rijetko kad je slijep (mada ima i takvih loših slučajeva). Za razliku od tog, ovdje je nerijetko umjetno nametnut, zastarjelo formatiran, kao da se nasljeđuje od neke prošle generacije, ili automatski posjedovanjem relativno visoke akademske titule ili zvanja.

Koji su načini ocjenjivanja studenata vani u odnosu na naše sustave?

— Općenito, malo se rjeđe “padalo” na tim godinama i fakultetima gdje sam radio, nego u Hrvatskoj. Šveđani imaju manji raspon ocjena nego mi. Što je tamo lošije nego tu, jest da postoji gotovo isključivo samo pismeni ispit (ne računam tu eventualni seminar ili kolokvij) usmeni ispiti su rijetkost.

Na kojem principu se sastavljaju ispiti?

—Uglavnom korektno, prema obrađenom gradivu i zadacima s vježbi. Domaće su zadaće česte i bitne. Tamo sam pronašao optimum prolaznosti studenata za pojedini kolegij što sam bio vodio. To je npr. bio ovaj omjer: 40% domaće zadaće, 20 do 30% seminara i usmena izvješća te 30 do 40% završni (pismeni) ispit.

Kada student završi fakultet, koliko konkretnog znanja ima za početak radnog odnosa?

— Mislim da je uglavnom kao i tu, možda u nekim strukama je tamo za nijansu primjenjivije nego kod nas. U mojoj struci je kao i tu, ili čak ponekad primjetljivo manje primjenjivo u Skandinaviji nego tu. Naime, tu se odmah kreće na kontinuirano obrazovanje.

Studentica **Valentina Radić** podijelila je s našim čitateljima iskustva o stranim fakultetima

Fakulteti u Hrvatskoj “proizvode” pametne studente

Osvrt na situaciju u Hrvatskoj u odnosu na strane fakultete iznijela je Valentina Radić, studentica na poslijediplomskom studiju iz glaciologije na Aljasci pri Geofizičkom Zavodu fakulteta u Fairbanksu. Valentina je u Hrvatskoj završila MIOC te je nakon srednje škole upisala Geofiziku na PMF-u, smjer Meteorologije i Fizičke Oceanografije. Visoko obrazovanje iz područja glaciologije nastavila je u Stockholmskom sveučilištu u Švedskoj, na Odsjeku za Fizičku Geografiju i Geologiju. Svoja iskustva o stranim fakultetima proširila je kraćim posjetima Nizozemskom ko-mentorom na Sveučilištu u Utrechtu. Trenutno se nalazi na Aljasci gdje je otišla za svojom mentoricom iz Švedske.

Hrvati bi trebali promijeniti svoj odnos prema poslu, tj. posao nije muka ili žrtva već nešto što se odabire i voli.

PS Da li ste za neki od fakulteta imali stipendiju, na osnovu čega ste je dobili i kako ste je “vraćali” sponzoru?

— U Hrvatskoj sam godinu dana primala stipendiju grada Zagreba. Po ugovoru stipendist je dužan vraćati stipendiju svojim radom u Hrvatskoj kad se zaposli. Sponzor tolerira odgodu plaćanja ako je stipendist na postdiplomskom studiju izvan zemlje.

Postdiplomski projekt sponzoriran je od strane Švedskog Znanstvenog Vijeća (*Swedish Research Council for Environment, Agricultural Sciences and Spatial Planning*). Sponzoru se uzvraća tako što se objavljuju znanstveni članci u kojem se spominje tko sponzorira znanstveni rad.

PS S obzirom da ste isprobali oba sistema obrazovanja, možete li usporediti prava i poziciju studenta na fakultetu?

— Moja iskustva u Hrvatskoj datiraju od prije no što je uvedena Bolonjska deklaracija. Nakon izabranog i upisanog fakulteta student nema gotovo nikakve fleksibilnosti glede biranja kolegija i programa, dok je to u Švedskoj, a pogotovo u SAD-u, redovita praksa. Od studenta u Hrvatskoj se očekuje da vrlo odgovorno prihvaća svoje dužnosti, snalazi se kako može dok mu se malo toga daje zauzvrat (npr. često literatura nije uvijek dostupna, ili je preskupa ili je profesori ne daju, tj. uključuju samo svoje predavanje koje nije modernizirano godinama).

U Švedskoj, a još više u Nizozemskoj, studenti organiziraju konferencije, razna događanja, seminare, aktivnosti. Postoje novinarski studentski klubovi, sportski, studentski odbori sa svojim predstavnicima

u političkim strankama... uglavnom je studentski život jako bogat.

Dakle, u kratko, u Švedskoj (a pogotovo u Nizozemskoj) student je prije svega shvaćen kao mlada inteligentna osoba te su studenti, generalno gledajući, “graditelji društva”.

U Hrvatskoj, barem u moje vrijeme, biti studentom nije mnogo značilo. Osim X-ice, s kojom se moglo jesti u menzi i jeftinije kupovati godišnje ZET-karte, nije bilo nikakvih specijalnih prava u sistemu. U usporedbi sa studentskim organizacijama i klubovima u Švedskoj i Nizozemskoj situacija u Hrvatskoj bila je mizerna.

PS Naveli ste velike razlike u obrazovanju u Hrvatskoj i u inozemstvu. Isključimo li ostale usporedbe, gdje ste stekli više znanja?

— Što se tiče dodiplomskog studija količina dobivenog znanja na PMF-u u

Po vlastitom mišljenju predložila bih slijedeće korake koji bi pomogli u poboljšanju studentskog života u Hrvatskoj (privatnom i studentskom):

- formiranje studentskih odbora, klubova, organiziranje radionica, skupova, kulturnih događanja;
- mogućnost “*internship*”-a, tj. mogućnost dobivanja radnog iskustva iz struke tijekom studija ili tijekom zadnje godine studija;
- puno se može naučiti iz poslovanja privatnih visokih škola i škola marketinga koje se vrlo dobro probijaju u Hrvatskoj: predavači koji su “*update*”-ani novim materijalima iz struke i koji su tu da pomognu studentima;
- na neki način trebali bi postići zdravu atmosferu da se mišljenje studenta vrjednuje;
- međunarodni projekti i rad u timu je bitan faktor uspjeha i dobre atmosfere. Mislim da postoje mnoge internacionalne studentske razmjene iz kojih je Hrvatska izostavljena. Povezivanje sa studentima izvana i organiziranje posjeta u kraćem vremenskom periodu vrlo su dragocjena i korisna iskustva za studente.

Zagrebu je vrlo dobra. Opće je poznato da fakulteti u Hrvatskoj "proizvode" pametne studente od kojih dobar dio po završetku dodiplomskog studija odlazi izvan zemlje na postdiplomski studij.

Hrvatski sistem na fakultetima ima zacrtane ciljeve, tj. količinu materijala koje je svaki student dužan "progutati" za minimum prolaza. U neku ruku to je dobro, međutim sistem ne razvija kreativno razmišljanje pojedinca. U inozemstvu se studenti više potiču na diskusije i debate te na kritični način razmišljanja. Više se pridaje važnosti seminarima i javnom izlaganju. Ne pridaju se velike važnosti memoriranju činjenica, već vlastitom/originalnom kritičnom razmišljanju studenata (to je ujedno i viši stupanj znanja: ne samo reproducirati znanje već znati ga aplicirati). Na većini fakulteta obavezno je da studenti tijekom svog dodiplomskog studija prolaze kroz "internship", tj. praksu u institutu/firmi iz struke za koju se studenti obrazuju.

☞ Poznato je da studenti prolaze kroz velike stresove prilikom studiranja. Da li je vani ta količina smanjenja i kako?

— Švedska, po iskustvima mnogih imigranata, je poznata po poprilično relaksiranoj atmosferi na poslu i fakultetu te i moje iskustvo to potvrđuje. Rad na postdiplomskom projektu značio je samoorganiziranost uključujući fleksibilnu radnu satnicu bez nadzora "odozgora". Takva fleksibilnost uz solidnu organiziranost uglavnom smanjuje stres i povećava efikasnost. U SAD-u stres je više na strani profesora i asistenata nego na strani studenata. Profesori i asistenti (nadgledani administrativnim sistemom redovite evaluacije) su ti koje se brinu da je studentima omogućena najbolja moguća kvaliteta edukacije i da im je ukazana sva pomoć koju trebaju.

Za Hrvatski studij, nažalost, mogu reći da je bio izuzetno stresan. Nezadovoljstvo vlastitim poslom je opće prihvaćeno stanje u Hrvatskoj te se odnos prema poslu prenosi na odnos prema studentima. Naravno, iznimke postoje svuda. Ovo što sam rekla je generaliziranje situacije. Općenito gledajući, stres je relativan pojam, tj. ono što je meni stres nekome može biti izazov i obrnuto.

☞ Po vašem mišljenju, kakav je odnos profesora prema studentima u oba slučaja?

— Odnos studenata i profesora u Švedskoj, Nizozemskoj i SAD-u je na "ti", tj. poprilično je neformalan. To znači da npr. studenti i profesori ručaju u istoj menzi, za istim stolom, uz "chit-chatting". Profesori

Ratka Jurković, studentica na Master of Studies programu iz Orijentalnih studija na Oxfordu

Bolji uvjeti studiranja na Zapadu

Na zapadnim fakultetima postoji dosta veliki pritisak za objavljivanje stručnih radova, puno veći nego u Hrvatskoj, o čemu ovisi daljnje napredovanje u akademskoj karijeri.

Ono što sam primijetila na Oxfordu i u Norveškoj je da profesori, za razliku od onih u Hrvatskoj, ne moraju polagati pedagošku grupu predmeta da bi bili predavači iako bi to jednom broju njih itekako trebalo.

U Hrvatskoj je još uvijek vrlo često slučaj da jednom kada osoba zgrabi fotelju profesora sve daljnje akademske obaveze, npr. objavljivanje stručnih članaka i istraživački rad, naglo opadaju. U Skandinaviji i na Oxfordu doći do pozicije, npr. docenta zahtijeva objavljivanje velikog broja radova, i to ne u bilo kakvim publikacijama.

Studiranje na Oxfordu

Na Oxfordu svaki student dobiva dva savjetnika, od strane fakulteta i koledža kojima se može obratiti za svaki akademski, ali i privatni problem. Studenti se biraju u tijela koledža i fakulteta i sudjeluju na nastavničkim sjednicama.

Prepisivanje radova, krađa ideja, jednom kad se otkrije, sa sobom donosi izuzetno velike sankcije. Što je akademski nivo viši sankcije su teže. Međutim, pošto je pritisak objavljivanja stručnih radova

izuzetno visok, onda se ponekad ideje ne dijele u onoj mjeri u kojoj bi se trebale.

Fakulteti u Norveškoj po meni su bili bolje opremljeni od onih na Oxfordu. Norveški fakulteti su daleko bolje opremljeni što se tiče predavaona, predavačkih pomagala i sl. Ono što obje zemlje, i Norveška i Engleska, imaju za svaku pohvalu je fundus knjiga iz kojih student može učiti te informatičku opremljenost.

Studentski zajmovi

Ono što se npr. profesori žale na Oxfordu je nemogućnost davanja većeg broja stipendija studentima sa potencijalom, osobito stranim studentima. Proforske pozicije, npr. voditelj katedre marketinga ili slično se sponzorira od strane velikih kompanija.

Za razliku od Oxforda, većina fakulteta u Norveškoj je državna i besplatna. Svaki norveški student praktički već od srednje škole može dobiti zajam za školovanje koji jednom kada nađe posao vraća.

Slična je situacija sa studentskim zajmovima i u Engleskoj, iako se ovdje obrazovanje plaća. Pošto je stopa nezaposlenosti u obje zemlje izuzetno niska, onda je studentima puno lakše početi brzo vraćati kredite.

Ulaganje u obrazovanje

Obrazovanje je u obje zemlje izuzetno važno i u njega se jako puno ulaže. Ono što je npr. situacija u Engleskoj je da jedan budući manager može diplomirati humanističke znanosti i biti vrlo uspješan poslovni čovjek. Štoviše, veliki broj managera završio je npr. jezike, književnost ili nešto slično, a kasnije su stjecali stručna znanja putem MBA i ostalih stručnih studija.

U Hrvatskoj manager u pravilu mora biti ili ekonomske ili inženjerske struke. Humanističke struke su na žalost osuđene biti predavači na raznim akademskim nivoima ili na slične ne-managerske profesije.

Diploma je izuzetno važna, ali ono što je drugačije na Zapadu – da su osobe koje su npr. VKV struke vrlo cijenjene i izuzetno dobro plaćene. Cijeni se pošten rad i profesionalnost, a od većine poslova se može pristojno živjeti.

Studentica **Ana-Marija Cigić** govori o hrvatskim i inozemnim uvjetima studiranja

Hrvatski studenti su opušteniji

Stav o stranim i hrvatskim fakultetima iznijela nam je studentica čija se iskustva baziraju na kraćim posjetima stranim fakultetima, dok joj je matična zemlja studiranja Hrvatska. Ana-Marija Cigić apsolventica je na Likovnoj akademiji u Zagrebu, a osobno iskustvo na stranim fakultetima stekla je razmjenom studenata.

Zimski semestar 2006/07 provela je na sveučilištu Johannes Gutenberg u Mainzu na kiparskom odsjeku, smjer metal, a iste je godine ljetni semestar provela na Moholy-Nagy, sveučilištu za umjetnost i dizajn u Budimpešti u sklopu CEEPUS programa za razmjenu studenata.

Oba programa koje je pohađala Ana-Marija bilu su stipendirani od zemalja domaćina i oba su imala za uvjet prosjek ocjena. Iako su uvjeti za prijavu bili slični, iskustva iz Njemačke i Mađarske potpuno su različita.

Strano iskustvo

Ana-Marija Cigić u svom, kratkom, posjetu primijetila je da su studenti u Hrvatskoj puno opušteniji no u Njemačkoj. Tamo gotovo svi studenti žive neovisno od roditelja pa su prisiljeni raditi za život. Princip samostalnog života je izuzetno uvriježen, stoga poslodavci shvaćaju stanje i obveze studenata i izlaze im u susret. Isto tako, u Njemačkoj sveučilište funkcionira kao jedinstveno, a to znači da jedna osoba, u isto vrijeme, može studirati razne smjere poput fizike i povijesti umjetnosti. U Njemačkoj studenti znaju da studiraju

zbog sebe i svoje budućnosti, a profesori ih, svojim pristupom, konstantno na to podsjećaju, pojasnila je Ana-Marija.

Mađarska je, prema njezinom iskustvu, puno sličnija Hrvatskoj s tim da studenti puno slabije barataju stranim jezicima, a i nisu toliko otvoreni ka istraživanju i putovanjima. Studentima je sva literatura na mađarskom, što može biti i prednost i mana.

Studenti u Hrvatskoj su nedovoljno informirani

Što se tiče Hrvatske, Ana-Marija smatra da je nedostatak hrvatskih fakulteta u većoj količini teoretskog znanja, dok prakse nedostaje. Jednako tako smatra da su studenti nedovoljno informirani.

Internet kao medij je kod nas još jako zapušten i podcijenjen, trebalo bi sve fakultete, prema njezinom mišljenju, opremiti bežičnim internetskim vezama, što bi bitno olakšalo studentima pribavljanje određenih podataka. U Njemačkoj, kako nam je Ana-Marija objasnila, profesori putem mail-a studente obavještavaju o apsolutno svemu. Tako funkcionira cijelo sveučilište koje je jedna cjelina, a ne zbir fakulteta.

ri su puno više otvoreni za pitanja, te su studenti puno direktniji i aktivniji tijekom predavanja i seminara. U Švedskoj je mentalitet manje direktan, ali definitivno nema nametnutog straha od autoriteta.

Kod nas je još uvijek prisutan strah od autoriteta što smanjuje kreativnost i potiskuje dobre ideje koje se mogu roditi u studentovoj glavi. Profesori, na žalost, još uvijek tretiraju studente kao 'nižu klasu'.

Što se studentu omogućava nakon završetka fakulteta?

— U Švedskoj i Nizozemskoj mogućnosti su vrlo otvorene, naravno ovisi o struci. Treba uzeti u obzir i socijalno-ekonomski sistem koji je jako razvijen te pruža pojedincu dovoljno vremena da pronađe "željeni" posao, a da nije na margini društva, tj. u besparici. Uglavnom se pronalaze poslovi u vlastitoj struci, tj. gotovo da nema slučajeva da netko s visokom stručnom spremom radi posao niže stručne spreme.

Što se tiče mogućnosti u Hrvatskoj, koliko sam informirana "nekako se gura naprijed". Ljudi su se prilagodili i privikli, pa tako i studenti znaju što očekivati nakon studija. No, mnogo je slučajeva da se diplomirani inženjeri matematike zaposle u banci na mjesto ekonomista više stručne spreme. A da ne govorim o inženjerima fizike koji su godinama na burzi rada te pronalaze razne honorarne poslove izvan struke. Na kraju krajeva, mlada osoba uvijek ima veće šanse pronalazjenja posla ako govorimo o zapošljavanju generalno, nevezano za struku za koju se osoba školovala.

Jesu li, po vašem mišljenju, šanse boljeg i bržeg zaposlenja u Hrvatskoj sa stranom diplomom?

— Mislim da nisu. Nadam se da nije upravo suprotno (manje šanse zaposlenja sa stranom diplomom). Još ne znam što će biti sa mnom, ali iz nekoliko slučajeva znam da se povratnici ne cijene. Mnogo je tu ljudskih faktora upleteno od strane onih u domovini i od strane "povratnika". Npr. od strane onih u domovini tu su ljubomora, frustracije vlastitom nemogućnošću odlaska vani, omalovažavanje povratničkog truda te ne shvaćanje i ne pružanje podrške povratnicima koji žele unaprijediti sistem... Od strane povratnika tu su velika očekivanja za unaprijeđenjem hrvatskog sistema, ambicija, želja za punopravnim prihvaćanjem što sve nailazi na prepreke od strane "domaćih ljudi na položajima" te se rađa frustracija sistemom. Međutim, stvarne razloge zašto se nije lako vratiti i zaposliti u domovini ne znam.